

BESZÁMOLÓ az nka Közgyűteményi Kollégiuma 3504/01427 számú pályázatához

Néprajzi Múzeum 2015. december 3.

AZ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSOK ÁLLANDÓSÁGA ÉS MULANDÓSÁGA

Az országos néprajzos muzeológus továbbképzés konferenciája

A 2015 őszén Székesfehérváron tartott továbbképzést a Néprajzi Múzeum szakmai stábja szervezte a székesfehérvári Szent István Király Múzeum és a Hetedhét Játékmúzeum szakmai közreműködésével. A szakmai beszámoló tartalmazza a program technikai paramétereit (1), a továbbképzés szakmai témafelvetését (2), az előadóknak előzetesen megküldött egységes szempontrendszert (3), a megvalósult konferenciaprogramot (4), a résztvevők listáját (5) és a programon készített fotódokumentációt (6). A beszámoló [a Néprajzi Múzeum weboldalán ITT érhető el.](#)

I. TECHNIKAI PARAMÉTEREK

Időpont: 2015. október 7-9., Székesfehérvár

Helyszín: Városháza, Hiemer-ház, Székesfehérvár

Szakmai szervező: Frazon Zsófia, Granasztói Péter (Néprajzi Múzeum)

Helyszíni szervezők: Varró Ágnes (Szent István Király Múzeum), Nagy Veronika (Hetedhét Játékmúzeum)

Szakmai partnerek: NSKI, Szabadtéri Néprajzi Múzeum

II. A TOVÁBBKÉPZÉS SZAKMAI TÉMAFELVETÉSE

Az állandó kiállítások a múzeumok kötelező velejárói, és mint ilyenek: **a tartósság és a hosszútáv múzeumi formái.** Egy állandó kiállításon nemcsak egy múzeumi történet, hanem a gyűjtemény kulcsdarabjai is láthatók, a látogatók számára folyamatosan hozzáférhetőek. A múzeumok állandó kiállításai **erősen határozzák meg egy intézmény identitását.** De ez valóban így van-e, ezt tükrözi-e a magyarországi gyakorlat? Milyen módszertani és stratégiai eltérések vannak a különböző szakági megközelítésekben? Hatást gyakorol-e egymásra a művészeti és a társadalmi muzeológia? Milyen jellemző eltérések vannak az országos és a helyi intézmények megoldásai és kiállításai között? Látszik-e valamiféle elméleti, módszertani és gyakorlati mintázat, amely a szakági és a szakágon túlmutató állandó kiállításokat meghatározza? A továbbképzés célja e kérdések és megközelítések problémaorientált feldolgozása, az állandó kiállításokról egyfajta szakmai diskurzus elindítása.

A múzeumok állandó kiállításai, gyűjteményi kiállításai és látványraktárai nemcsak a gyűjtemény nyilvánosságában biztosítják a tárgyak hosszú távú, tartós jelenlétét, hanem az intézmények időhöz való viszonyában a **kontinuitás** megteremtését szolgálják. A tradíció és a hagyományok megmutatása mellett viszont a **perspektívaváltások és a módszertani megújítások** is szerepet kaphatnak az állandó kiállítások kialakításában.

A múzeumok – ezen belül a továbbképzés választott irányának megfelelően, elsősorban a *néprajzi témákkal/helyi közösségek mindennapjait feldolgozó gyűjteményekkel rendelkező intézmények* – állandó kiállításai nemcsak a szakági muzeológiai koncepciók és tartalmi elemek szempontjából jelentenek izgalmas terepet, hanem a **formai megoldások** tekintetében is: mint a térszervezés, a látványtervezés, a grafika és az időtállóság. Ezt egészítik ki a **műtárgyak védelemi, állagmegóvási és biztonságtechnikai szempontjai**, ennek gyakorlati és módszertani perspektívái. Kommunikációs szempontból pedig elkerülhetetlen, hogy az intézmények végiggondolják **az állandó kiállítások oktatásban és**

a turizmusban elfoglalt helyét és szerepét, a látogatói és a médiaérdeklődés – a megnyitón túlmutató, hosszú távú – fenntartását. Fontos kérdés, hogy miként egyeztethetőek össze ezek a különböző komponensek: a tartalom és a forma, a változás és a változatlanosság, az aktualitás és a maradandóság?

A továbbképzés/konferencia célja volt, hogy a fenti kérdésekre keressen válaszokat aktuális példák és esetek bemutatásával és elemzésével, szakági és szakágon túlmutató párbeszédnek létrehozásával, gyakorlati és módszertani kérdések egymásra vetítésével. A másfél napos szakmai programom kiemelt szerepet kaptak az elmúlt öt évben, az ALFA/Kubinyi-program keretében készült kiállítások terei és rendezői. Az egyes tematikus szekciókban viszont minden olyan muzeológus kutató észrevételére és kritikai észrevételére számítottunk, akik az elmúlt években dolgoztak hasonló munkákban. A szekciók vitaidejében ezeknek a gondolatoknak a bevonására is sor kerül.

III. AZ ELŐADÓKNAK KIKÜLDÖTT EGYSÉGES SZEMPONTRENDSZERT

A konferencia szinopszisában megfogalmazott tematikus csomópontok releváns tárgyalását azzal segítettük, hogy az előadóknak a konferencia előtt két hónappal egy egységes szempontrendszert küldtünk ki, és kértük, hogy az előadások elkészítése során ezekre a kérdésekre mindenképpen térjenek ki. Az egyes szekciókat vezető elnökök ugyancsak megkapták ezt a szempontrendszert, azzal a kéréssel kiegészítve, hogy a szekcióvita során ezeknek a kérdéseknek a közös tárgyalására mindenképpen térjenek ki. Ennek a munkának az volt a célja, hogy a nagyon más intézményi, társadalmi és kulturális közegből érkező, de egy szakmát képviselő kiállítási munkák létrehozói között érdemi szakmai diskurzus alakuljon ki. A kérdések a következők voltak:

1. Mi a **szerepe és a célja** ma Magyarországon egy helyi múzeumban egy néprajzi állandó kiállítás rendezésének? A konkrét esetben ez hogy hangzott?
2. A néprajzi szakmuzeológia milyen más szakági muzeológiákkal **együttműködésben** dolgozik az állandó kiállítások kialakításában? Miként képzelhető el ez a szakági együttműködés, és a konkrét esetben miként valósult meg ez az együttműködés a kiállítás koncepciójának kidolgozásában?
3. A **néprajzi örökség és az aktuális társadalmi környezet** miként kapcsolódik (kapcsolódik-e) az újonnan kialakított állandó kiállításokban?
4. Milyen **helyi közösségi, fenntartói stb. elvárások**, illetve hagyományok határozzák meg a néprajzi állandó kiállítás szemléletét? Mekkora szerepet játszik a néprajz, a néprajzi állandó kiállítás a helyi közösség múltjának-jelenének bemutatásakor?
5. Változott-e, és ha igen, milyen mértékben és irányban a kiállítás koncepciója a **korábbi állandó kiállításhoz képest**? Melyek voltak az elmozdulás legfőbb csomópontjai?
6. Hogyan zajlott az állandó kiállítás **koncepciójának kiérlelése**, milyen szakmai fórumok segítették a kiállítást a tervezési szakaszban? A **végleges forgatókönyv** elkészítése mennyi időt vett igénybe, és mennyiben változott a megvalósítás során? Kik és hogyan dolgoztak rajta?
7. A forgatókönyv és a kiállítás muzeológiai koncepciójának térre és vizuális nyelvre fordításába **mikor és milyen szakemberek kapcsolódtak be**?
8. A **hasznosítással (pedagógia, programok) foglalkozó szakemberek** a tervezés és a megvalósítás melyik fokán kapcsolódtak be a munkába? A hasznosítás **miként reagál** az állandó kiállítás időbeli „változatlanosságára”?
9. Játsszott-e szerepet a tervezésben a **hosszú táv**, milyen stratégiákat lehetett kidolgozni az **állagmegővási, üzemeltetési és fenntarthatósági** kérdésekre?
10. Milyen **erőforrások** bevonásával számolt az **állandó kiállítás mint projekt**?

IV. PROGRAM

2015. OKTÓBER 7. SZERDA

12.00–12.45 Érkezés, regisztráció (Szent Gellért Hotel)

13.00–14.00 Köszöntők, bevezető előadások (Városháza, Díszterem)

13.00-13.10 Dr. Kemecsi Lajos főigazgató (Néprajzi Múzeum) köszöntője

13.10-13.20 Brájer Éva alpolgármester (Székesfehérvár) köszöntője

13.20-13.30 Kulcsár Mihály igazgatói jogkörben eljáró igazgatóhelyettes (Szent István Király Múzeum) köszöntője

13.30-13.50

Bali János (NSKI): Az állandó kiállítás és a patriotizmus

13.50-14.00 rövid hozzászólások

14.00-14.30 kávészünet

I. Szemlélet és módszertan; avagy van-e az állandó kiállítás rendezésének tudományos elmélete?

Levezetőelnök: Kemecsi Lajos

14.30-14.50

Wilhelm Gábor: Az állandó kiállítás: a jó, a rossz és a „szükséges”

14.50-15.10

Cseri Miklós – Sári Zsolt: Termes és/vagy szabadtéri? Megújuló kiállítási technológiák a szabadtéri muzeológiában

15.10-15.30

Lackner Mónika – Frazon Zsófia: ABLAK. Műtárgyösvény a Néprajzi Múzeum 1991-ben megnyílt *A magyar nép hagyományos kultúrája* című állandó kiállításban

15.30-16.00 vita, beszélgetés

16.00-16.20 szünet

I. Szemlélet és módszertan – két példa

Levezetőelnök: Sári Zsolt

16.20-16.40

Népešy Noémi: A Goldberger... - az elkerülhetetlen megújulás

16.40-17.00

Busa Mónika – Kuti Klára: A tatai német nemzetiségi múzeum új állandó kiállítása

17.00-17.30 vita, beszélgetés

17.30-18.00 szünet és indulás a Szent István Király Múzeum néprajzi állandó kiállításába

18.00–19.00

Varró Ágnes: Szakmai vezetés a Szent István Király Múzeum néprajzi anyagát bemutató új állandó tárlatban

19.00-től vacsora (Hiemer-ház, Bálterem)

2015. OKTÓBER 8. CSÜTÖRTÖK, Székesfehérvár (Hiemer-ház, Bálterem)

II. Új néprajzi állandó kiállítások önkormányzati múzeumokban: az Alfa és a Kubinyi-program eredményei és tapasztalatai

Levezetőelnök: Nagy Veronika

9.00–9.20

Nagy Molnár Miklós: „Mentés másként”: a karcagi múzeum új állandó kiállítása

9.20-9.40

Ferkov Jakab: Egy új, vidéki múzeum építésének és egy új állandó kiállítás létrejöttének tapasztalatai, tanulságai

9.40-10.00

Bárkányi Ildikó: A „szegediség” megjelenítése és népszerűsítése a Móra Ferenc Múzeum állandó néprajzi kiállításában

10.00-10.20 vita, beszélgetés

10.20-10.40 szünet

III. Egy vagy több? Történeti, helytörténeti, életmód-történeti és néprajzi állandó kiállítások szerepe, funkciója és látványa

Levezetőelnök: Bereczki Ibolya

10-40-11.00

Pál Gabriella: Metamorfózis - ember és természet kapcsolata az Által-ér völgyében. A néprajz helye a Tatabányai Múzeum új állandó kiállításában

11.00-11.20

Havasi Bálint – Gyanó Szilvia: „Négyütemű aranyhíd”. Tapasztalatok a Balatoni Múzeum állandó kiállításáról.

11.20-11.40

Szabó Magdolna: A festők városának (hely)története: tapasztalatok a szentendrei Ferenczy Múzeum új állandó kiállítása kapcsán

11.40-12.00 vita, beszélgetés

12.00-13.30 ebéd és kávészünet

III. szekció folytatása

Levezetőelnök: Lukács László

13.30-13.50

Viszóczky Ilona - Tóth Arnold: Magángyűjteményből közgyűjteménybe. A Lézerpont Látványtár népviselet-kiállításának múzeumi dilemmái

13.50-14.10

Szarvas Zsuzsa: Az alkalmazkodó lazac. Hagyományos és innovatív kiállítási megoldások egy német látványtervező cég munkáiban

14.10-14.20 vita, beszélgetés

14.20-14.40 szünet

IV. Néprajzi látványraktárak mint a gyűjtemény állandó bemutatásának múzeumi formái

Levezetőelnök: Granasztói Péter

14.40-15.00

Bereczki Ibolya: A látványraktár és a tanulmányi tár: módszertani alapkérdések a gyűjtemény állandó bemutatásáról

15.00-15.20

Pusztai Gabriella: Tudástár? Látványtár? Raktár? Látványtár az egykori „várnagyi lakban”

15.20-15.40

Illés Péter: Vasi Múzeumi Látványtár *Live*: tudás, emlékezet és képzelet transzfer a múzeumi gyűjteményben

15.40-16.00

Schleicher Vera: „Állandó” múzeum, avagy a totális kiállítás illúziója

16.00-16.30 vita, beszélgetés

16.30-17.00 kávészünet

V. Térre fordítás, látvány, tartósság, design

17.00-18.00

Jól áll-e a kiállításoknak az állandóság?

Kerekasztal beszélgetés az állandó kiállítások látványtervezési és grafikai megoldásairól: tartósság, funkcionalitás, jelentésteli térszervezés, elméleti, módszertani és gyakorlati kérdések. A beszélgetés résztvevői: Molnár Zsuzsa látvány- és díszlettervező és Vasáros Zsolt építész; a beszélgetést vezeti: Frazon Zsófia

18.00-19.00 záró vita, zárszó

19.00-től vacsora és szakmai beszélgetés

2015. OKTÓBER 9. PÉNTEK, Székesfehérvár

Szakmai és kulturális program

9.00-9.30

Indulás (a Szent Gellért Hotel elhagyása, csomagok elhelyezése a Hetedhét Játékmúzeum Réber-termében)

9.30-11.30

Múzeumlátogatás és tárlatvezetés két csoportban (csere 10.30-kor)

- tárlatvezetés a Hetedhét Játékmúzeum állandó kiállításában: koncepció és múzeumpedagógiai hasznosíthatóság; tárlatvezető: Nagy Veronika
- tárlatvezetés az Egyházmegyei Múzeumban és a Püspöki Palotában: a múzeumi helymeghatározáson alapuló tárlatvezető rendszer bemutatása

11.30-tól

Szabadon választható tárlatvezetések

- Középkori Romkert
- Fekete Sas Patikamúzeum
- Városi Képtár
- városnézés idegenvezetővel
- (Országzászló téri múzeumi épület): Pilinszky és Fehérvár című kiállítás

V. A RÉSZTVEVŐK LISTÁJA

Agócsné Halász Andrea Matyó Múzeum
Árva Judit Néprajzi Múzeum
Balázs Kovács Sándor Wosinszky Mór Múzeum
Bali János NSKI
Bárkányi Ildikó Móra Ferenc Múzeum
Barsi Csaba Herman Ottó Múzeum
Benedek Csaba Damjanich János Múzeum
Bereczki Ibolya Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Bodnár Kata Néprajzi Múzeum
Bodnár Mónika Herman Ottó Múzeum
Bodnár Zsuzsanna Sóstói Múzeumfalu
Braila Mária
Burdján István Janus Pannonius Múzeum
Busa Mónika Kuny Domokos Múzeum
Csapucka Árpád Kuny Domokos Múzeum
Császi Irén Dobó István Múzeum
Cseri Miklós Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Cservényák László Szatmári Múzeum
Csorba Judit Néprajzi Múzeum
Csukovits Anita Tragor Ignác Múzeum
Faár Tamara Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Ferkov Jakab Kanizsai Dorottya Múzeum
Foster Hannah Néprajzi Múzeum
Földesi Dóra
Földessy Edina Néprajzi Múzeum
Frazon Zsófia Néprajzi Múzeum
Fuksz Márta Wosinszky Mór Múzeum
Gáspár Virág Szent István Király Múzeum
Gebauer Hanga Néprajzi Múzeum
Gecse Annabella Damjanich János Múzeum
Granasztói Péter Néprajzi Múzeum
Gyanó Szilvia Balatoni Múzeum
Gyarmati János Néprajzi Múzeum
Hajdú Ildikó Herman Ottó Múzeum
Halák Emese Néprajzi Múzeum
Haraszi Zsigmond Szent István Király Múzeum
Hauptman Gyöngyi Nagyatádi Városi Múzeum
Havasi Bálint Balatoni Múzeum
Horváth István M. Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum
Horváth Sándor Savaria Múzeum
Illés Péter Savaria Múzeum
Joó Emese Néprajzi Múzeum
Kákonyi Anna Laczkó Dezső Múzeum
Kalina Veronika Magyar Néprajzi Társaság
Katona Edit Néprajzi Múzeum
Kemecsi Lajos Néprajzi Múzeum
Kemény Márton Néprajzi Múzeum
Késmárky Rita Szent István Király Múzeum
Kirmer Anna Reguly Antal Múzeum
Kiss Margit Néprajzi Múzeum
Koltay Erika Néprajzi Múzeum
Kothencz Kelemen Türr István Múzeum
Kuti Klára Kuny Domokos Múzeum

Lackner Mónika Néprajzi Múzeum
Leskó Andrea MNM Rákóczi Múzeuma
Lovas Judit Néprajzi Múzeum
Lukács László
Magyari Márta Déri Múzeum
Máté György Néprajzi Múzeum
Merinu Éva Katona József Múzeum
Mészáros Márta Kiskun Múzeum
Molnár Zsuzsa Szegedi Színház
Nagy Molnár Miklós Györffy István Nagykun Múzeum
Nagy Veronika Hetedhét Játékmúzeum
Népešy Noémi Óbudai Múzeum
Örsi Zsolt Györffy István Nagykun Múzeum
Pál Gabriella Tatabányai Múzeum
Paréj Gabriella Szent István Király Múzeum
Perger Gyula Kuny Domokos Múzeum
Pilipko Erzsébet Laczkó Dezső Múzeum
Pospischil Barnabás Savaria Múzeum
Pölös Andrea Hagyományok Háza
Pulszter Zsuzsanna Janus Pannonius Múzeum
Pusztai Gabriella Kunszentmártoni Műv. Központ
Romsics Imre Viski Károly Múzeum
Sári Zsolt Szabadtéri Néprajzi Múzeum
Schleicher Vera Laczkó Dezső Múzeum
Sedlmayr Krisztina Néprajzi Múzeum
Sz. Tóth Judit Ferenczy Múzeum
Szabó Magdolna Ferenczy Múzeum
Szabó Sarolta Sóstói Múzeumfalu
Szabóné Bognár Anikó Katona József Múzeum
Szarvas Zsuzsanna Néprajzi Múzeum
Szászfalvi Márta Déri Múzeum
Szeljak György Néprajzi Múzeum
Szuhay Péter Néprajzi Múzeum
T. Városi Ágnes Hansági Múzeum
Tanai Péter Rómer Flóris Múzeum
Tarczali Anikó
Tasnádi Zsuzsa Néprajzi Múzeum
Tóth Arnold Herman Ottó Múzeum
Tóth Zsanett Damjanich János Múzeum
Varró Ágnes Szent István Király Múzeum
Vasáros Zsolt Narmer Építész Stúdió
Végh Katalin Katona József Múzeum
Vida Gabriella Néprajzi Múzeum
Viszóczky Ilona Herman Ottó Múzeum
Vörös Gabriella Néprajzi Múzeum
Wilhelm Gábor Néprajzi Múzeum
Zábráczky Éva Dobó István Múzeum
Zomborka Márta Tragor Ignác Múzeum

VI. A PROGRAMON KÉSZÍTETT FOTÓDOKUMENTÁCIÓ

Október 7. Városháza, a konferencia kezdő napja

Október 7. Szent István Király Múzeum, szakmai vezetés a néprajzi állandó kiállításban

október 8. Hiemer Ház, a konferencia második napja

